

کشاورزی ایران در سال ۱۴۰۴؛ از تاب‌آوری تا بازاندیشی سیاست‌ها
از نقد حکمرانی تا راه‌حل‌های ساختاری امنیت غذایی
(مروری بر شمارگان مجله در سال ۱۴۰۴)

مدیریت بحران برای شکل‌دهی مسیرهای نوین توسعه در وزارت جهاد کشاورزی
مبادین میوه و تره‌بار تهران؛ خدمات بدون وقفه و وفور کالا در روزهای جنگ
رئیس سازمان تات: تصویب بسته مصوبات پژوهشی و فناوریانه در هیأت امنای سازمان
تهدید امنیت غذایی ایران و منطقه؛ هشدار رسمی وزیر جهاد کشاورزی به فائو
بحران خاورمیانه؛ از خلیج فارس تا سفره کشورهای همسایه

صنایع زیرساخت‌های کشاورزی

غذایی، دام و طیور
(راپروزلان)

ماهنامه تخصصی تحلیلی اقتصادی

سال بیست و ششم - شماره ۲۹۰ اسفند ۱۴۰۴

تغییر رویکردهای اجرایی در کشاورزی ناشی از تحولات فکری سال ۱۴۰۴

Agri-Industrial Infrastructures

Food, Livestock and Poultry Specialized Monthly Magazine

Dectomectin®

Doramectin 1%

Injectable solution

دکتومکتین®

دورامکتین ۱٪

محلول استریل تزریقی

موارد مصرف:

دورامکتین برای درمان و کنترل آلودگی‌های انگلی داخلی و خارجی در دام‌ها استفاده می‌شود.

گاو گوشتی و گوسفند پروری:

برای کنترل و درمان آلودگی‌های معده و روده ناشی از نماتودهای گوارشی، نماتودهای ریوی، آلودگی‌های موضعی ناشی از جرب‌ها، کنه‌های تک میزبان، شپش‌ها، لارو مگس‌های مولد میاز و انگل بینی

Ivermectin + Closantel

Injectable solution

آیورمکتین + کلوزانتل

محلول استریل تزریقی

موارد مصرف:

گاو: جهت درمان ترماتودها (فلوک)، نماتودها (کرم‌های گرد گوارشی، کرم‌های ریوی، کرم چشم) و بند پایان نظیر جرب، شپش و مگس گاوی
گوسفند: جهت درمان ترماتودها (فلوک)، نماتودها (کرم‌های گرد گوارشی، کرم‌های ریوی، کرم چشم) و بند پایان نظیر جرب، شپش و لارو مگس بینی

شماره انتشار بین المللی ISSN 1680-1350

سال بیست و ششم - شماره ۲۹۰
اسفند ۱۴۰۴

*****

صاحب امتیاز و مدیر مسئول:

دکتر منصور انصاری

mansoor.ansary1334@gmail.com

*****

دبیر هیات تحریریه:

فرانک مسعودی

*****

زیر نظر هیات تحریریه

*****

مدیر داخلی، ویراستار:

فرانک مسعودی

faranak.masoudi@gmail.com

*****

دبیر سازمان آگهی‌ها و خبرنگار:

حجت‌اله انصاری (جابری)

*****

دبیر روابط بین‌الملل و خبرنگار:

دکتر مسعود انصاری

*****

گروه خبرنگاران:

عبدالحسین باخدا، سیاوش انصاری

محدثه بیک‌زاده

*****

سایت پشتیبان: پایگاه خبری کشاورزی آینده جهان

«کاج پرس»

www.kajpress.com

یا

www.keshavarziyandejahan.ir

*****

گرافیک:

زیبا دریایی

◆ آنچه در این شماره می‌خوانید:

- تغییر رویکردهای اجرایی در کشاورزی ناشی از تحولات فکری
سال ۱۴۰۴ (سر مقاله)..... ۲
- کشاورزی ایران در سال ۱۴۰۴؛ از تاب‌آوری تا بازاندیشی
سیاست‌ها..... ۴
- از نقد حکمرانی تا راه‌حل‌های ساختاری امنیت غذایی..... ۱۲
- از مدیریت بحران تا شکل‌دهی مسیرهای نوین توسعه..... ۲۳
- میادین میوه‌تره بار تهران؛ خدمات بدون وقفه و وفور کالا
در روزهای جنگ..... ۲۵
- رئیس سازمان تات: تصویب بسته مصوبات پژوهشی و
فناورانه در هیأت امنای..... ۲۶
- تهدید امنیت غذایی ایران و منطقه؛ هشدار رسمی
وزیر جهاد کشاورزی به فائو..... ۲۸
- بحران خاورمیانه؛ از خلیج فارس تا سفره
کشورهای همسایه..... ۲۹

سر مقاله

اگر بخواهیم از اخبار بی‌مایه و یا پرمایه روزمره
رخدادهای زودگذر، همچنین بازدیدهای نمایشی و
تبلیغاتی یا مؤثر و تأثیرگذار و اتفاقات ناگزیر ناشی
از کمبودها مثلاً نهاده‌ها که می‌تواند در چارچوب یک
راهبرد موقت و کوتاه‌مدت بر فرایند عملکرد و بهره‌وری
در عرصه‌های تولیدات کشاورزی و بازرگانی آنها یعنی
همان دست شکسته بر گردن وزارت خانه ...

ادامه در صفحه ۲

چاپ، لیتوگرافی و صحافی:
کهن چاپ

تهران - میدان هفت تیر - خیابان بهار شیراز - خیابان سلیمان خاطر

نیش چهار راه ملایری - پلاک ۴۷

تلفن: ۰۲۱-۸۸۳۰۲۹۰۳ - ۸۸۳۳۴۳۲۳ - ۸۸۳۳۴۳۲۳

نشانی دفتر مجله: تهران - میدان توحید، خیابان توحید، کوچه نادر،

پلاک ۳۷ (ساختمان مجله دامپروران)

تلفن: ۵۵ تا ۶۶۹۴۶۲۵ و ۶۶۹۱۳۱۶۲ فکس: ۶۶۹۱۳۱۶۳

کدپستی: ۱۴۵۷۸۴۸۷۱

تغییر رویکردهای اجرایی در کشاورزی

ناشی از تحولات فکری سال ۱۴۰۴

منصور انصاری

دکترای علوم سیاسی - روزنامه نگار

اگر بخواهیم از اخبار بی مایه و یا پرمایه روزمره رخ دادهای زودگذر، همچنین باز دیدهای نمایشی و تبلیغاتی یا مؤثر و تأثیرگذار و اتفاقات ناگزیر ناشی از کمبودها مثلاً نهاده‌ها و بازار آشفته آنها یا جلسات بی‌انتهای وقت تلف کن بی‌حاصل وزارتخانه در قسمت‌های مختلف و معاونت‌های گوناگون آن بدون مکث عبور کنیم، باید دید چه تغییرات اجرایی رویکردی و ناشی از تحولات فکری در سال ۴۰۴۱ در وزارت جهاد کشاورزی صورت گرفته که می‌تواند در چارچوب یک راهبرد موقت و کوتاه‌مدت بر فرایند عملکرد و بهره‌وری در عرصه‌های تولیدات کشاورزی و بازرگانی آنها یعنی همان دست شکسته بر گردن وزارت خانه تأثیر مثبت و ماندگار داشته باشند.

به عبارتی، عبور از خبرها و مذاقه و موشکافی در میان تعداد انبوه و بی‌شمار آنان ما را به آنجا رهنمون می‌کند که کدام نگرش‌های متفاوت از گذشته طی سال ۴۰۴۱ در سیاست‌گذاری و اقدامات وزارت جهاد کشاورزی وارد شده‌اند که وزرای سابق از جمله دکتر قزلقه نوری در ابتدای کارش از بیان یا اعلام آنها واهمه داشته و می‌ترسیده‌اند مورد هجمه روایتی تندروهای افراطی شکست‌خورده در عرصه سیاست و اقتصاد کشور واقع شوند؟ موضوعاتی که بارها و بارها عمدتاً از سوی رسانه‌های تخصصی غیر جناحی و سیاسی برای تقویت و اعتلای کشاورزی مطرح شده و مورد تأکید قرار گرفته بودند، اما تقریباً هیچ وزیری حاضر نبود به راستی، روشنی و وضوح به آنها اشاره کند یا در سیاست‌های اجرایی اعمال کند.

در این مختصر و به صورت موجز به چهار موضوع عمده برای شماره ۰۹۲ اسفندماه و پایان امسال می‌پردازیم که یکی از این موضوعات برجسته‌تر شدن امنیت غذایی از نظر اقتصاد سیاسی و جامعه‌شناسی بود. این برجستگی و پرداختن به آن از آغاز سال ۴۰۴۱ و دولت چهاردهم و به تبع آن دکتر قزلقه نوری وزیر جهاد کشاورزی وارد مرحله‌ای جدی و عملی تر و به دور از شعارهای بی‌محتوا شد.

البته باید گفت، طی ۰۱ سال گذشته تقریباً همگان یعنی مسئولان مرتبط یا غیر مرتبط در مصاحبه‌ها و گفتگوهای خود برای جلب توجه افکار عمومی و خودنمایی در اول یا پایان گفتگوهای خبری و یا مصاحبه‌های تصویری نمایشی خود به ضرورت و اهمیت تأمین امنیت غذایی می‌پرداختند، اما هیچ کاری برای این تأمین انجام نمی‌دادند یا چون مربوط به آنان نبود نمی‌توانستند انجام دهند و حتی در مواردی همین مسئولان بی‌ارتباط، با شعارهای غیرعملی و مفاهیم نادرست و بدون ارائه آمار و ارقام صحیح، به استناد همین مفاهیم بی‌پایه با وقاحت گفته و می‌گویند چون جهان موجود به‌ویژه بیگانگان یعنی همه کشورها ما را تحریم غذایی کرده‌اند ما باید حتی آخرین قطره آب سفره‌های زیرزمینی را به‌مثابه گلوله‌ای برای پرتاب به سمت دشمن استخراج کنیم و با اتکا به تولید داخل در سنگر امنیت غذایی بجنگیم که مردم ما را از گرسنگی نکشند!

باین حال اینان در سالیان گذشته و به‌رغم این نظریه بی‌پایه دست و پای بسیار می‌زدند که حجم عظیم تری ارز ارزان قیمت برای واردات نهاده‌ها و سایر مواد اولیه داروهای دامپزشکی و مواد غذایی به این دلیل که به‌صورت رانت از آن بهره‌مند بودند کسب کنند؛ یعنی از یک طرف وزارت جهاد کشاورزی را برای تولید در داخل

تحت فشار قرار می‌دادند و از طرف دیگر دو رویانه دنبال ارزهای ارزان دولتی بودند. باید این حکایت و این خون‌جگر را بگذاشت تا وقت دیگر، لذا با این توصیف، وزارت جهاد کشاورزی با سکنداری دکتر قزلبچه نوری در نهایت به فشار این نوع تفکر تن نداد و در یک تحول فکری با صراحت گفت که تأمین امنیت غذایی با توجه به محدودیت آب و بعضاً شرایط نامساعد اقلیم و ویژگی‌های خاک ایران و بارآوری کم بعضی محصولات مثل دانه‌های روغنی، از جمله ذرت دانه‌ای و تکنولوژی ضعیف ماشین‌های کاشت، داشت و برداشت و بعضاً بذره‌های کم بازده باید در بخشی متکی به واردات کنترل شده و به‌موقع کالاهای اساسی و مواد اولیه برای تولید آن‌ها باشیم.

این تحول فکری پیش از این با شرمندگی و رودربایستی و ترس از اتهام تندروهای افراطی سیاسی که می‌گفتند کسانی که این حرف‌ها را می‌زنند غرب‌گرا هستند ابراز می‌شد، اما بالاخره وزارت جهاد کشاورزی و مجموعه مدیریت آن در سال ۴۰۴۱ به این نتیجه رسیدند که اگر می‌خواهیم امنیت غذایی را در حداقل خود تأمین کنیم نیاز به واردات کنترل شده و هوشمندانه داریم. داستان این بحث هم بسیار مفصل است که ارتباط مستقیم به آمار و ارقام ده‌ها شاخص برای پیش‌بینی میزان و حجم تولید دارد اما در این مختصر نمی‌گنجد.

سومین تغییر در رویکرد کشاورزی در سال ۴۰۴۱ که به روزهای پایانی آن نزدیک می‌شویم، صراحت بیان وزیر و چند معاون ایشان بود که گفتند چه کسی می‌گوید غذا جزو اقلام تحریمی است؟ غذا و کلیه مواد اولیه منجر به غذا و داروهای دامپزشکی از تحریم‌های گسترده معاف هستند و تحریم‌ها، حتی شش قطع‌نامه موسوم به ماشه (۶۰۰۲ تا ۰۱۰۲) شامل آن‌ها نمی‌شود. موضوعی که رئیس‌جمهور دولت نهم و دهم فریبکارانه و به‌رغم آگاهی کامل از این موضوع که تحریمی برای غذا تعریف و مقرر نشده است با رسانه‌های غیرتخصصی در میان گذاشت. گرچه نگارنده این سطور در همان زمان طی مطلبی به این فریبکاری اشاره کرد ولی صدای اخبار و گزارش‌های جعلی آن در صداوسیما بسیار بیشتر از صدای کم تیراژ مجلات تخصصی آن زمان بود. بعدها و قبل از اینکه وزیر به این موضوع با صراحت اشاره کند مطلبی در روزنامه توقیف شده «هم‌میهن» در صفحه سوم «نگاه تحلیلی» با عنوان «ضرورت اخذ مجوزهای اوفک برای واردات غذا و دارو از آمریکا» یکم دی‌ماه چاپ شد که توجه بسیاری از صاحب‌نظران بازرگانی را به موضوع «اوفک» که یک قانون داخلی آمریکا برای جابجایی پول، چه تجاری و چه غیرتجاری است جلب کرد.

چهارمین بحث تحول ساز در عرصه کشاورزی، اعلام فریبکارانه آزاد کردن نرخ ارز ترجیحی بود که خود یک مفهوم متناقض برای مبادلات بازرگانی است. اعلامی فریبکارانه و نادرست که متأسفانه وزارت جهاد کشاورزی نیز به این فریبکاری ضد تولید و تولیدکنندگان و واردکنندگان نهاده‌ها تن داد و حاضر نشد با این حرکت نادرست مقابله کند، موضوع ارزی را در چارچوب سیاست‌های دو نرخه بودن ارز در ادوار گذشته برای جامعه مخاطب توضیح دهد و بازرگانی تولید را بر پایه درستی و صداقت با تولیدکنندگان و واردکنندگان بنشانند و تبیین کنند. در نتیجه این نادرستی، هم بازرگانان زیان دیدند، هم تولیدکنندگان با آشفته‌گی روبرو شدند و هم مصرف‌کنندگان با افزایش قیمت تمامی محصولات غذایی از شیر و لبنیات گرفته تا گوشت مرغ و گوشت قرمز و حتی محصولات زراعی، باغی، صیفی و سبزی روبرو شدند در حالی که دستمزد حقوق‌بگیران متناسب با این گرانی‌ها افزایش نیافت.

این ریاکاری که با برداشت از جیب مردم صورت گرفت دامنه نارضایتی‌ها را بیش از گذشته افزایش داد بی‌آنکه وزارت جهاد کشاورزی یا روابط عمومی آن برای مردم توضیح دهد یا به مسئولان عواقب این دوگانگی را گوشزد کند.

منهای این چهار بحث اصلی در سال ۴۰۴۱، باید گفت شرایط به وجود آمده امکان جابجایی در کابینه چهاردهم را که ترفندی برای کاهش نارضایتی‌های عمومی و مثلاً متوقف کردن شتاب تورم لجام‌گسیخته بود، به دلیل آنچه در روز نهم اسفند و در پی آن در قالب یک عملیات جنگی هوایی نامتقارن هدف جو با تکنولوژی مدرن سازمان‌دهی شد و به هنگام نگاشتن این مقاله در روز چهاردهم اسفندماه همچنان در حال انجام است، با تعطیلی گسترده دولت و مجلس منتفی شد و اولویت خود را از دست داد.

در این میان، بحث جابجایی وزیر جهاد کشاورزی نیز که در روزهای اول دی‌ماه حدت و شدت یافته بود به کلی کنار رفت. حال در سال آینده چه خواهد شد، باید گفت تولیدات کشاورزی توسط بخش خصوصی طی قرن‌ها در قالب هر نوع نظام سیاسی انجام گرفته است لذا هر دگرگونی یا اتفاقی صورت بگیرد، وضع طبیعی خود را دنبال خواهد کرد و جای نگرانی نیست.

کشاورزی ایران در سال ۱۴۰۴ از تاب آوری تا بازاندیشی سیاست‌ها

فرانک مسعودی

مقدمه:

بخش کشاورزی ایران در سال ۴۰۴۱ یکی از پرچالش‌ترین مقاطع خود را تجربه کرد؛ سالی که در آن تداوم تنش‌های اقلیمی، فرسودگی زیرساخت‌های تولید، ناپایداری سیاست‌های حمایتی و فشار فزاینده بر منابع پایه، هم‌زمان بر عملکرد این بخش اثر گذاشت. در چنین شرایطی، کشاورزی بیش از آنکه صرفاً یک فعالیت اقتصادی تلقی شود، به عرصه‌ای راهبردی برای حفظ امنیت غذایی، پایداری زنجیره تأمین و ثبات اجتماعی کشور بدل شد. سال ۴۰۴۱ در حالی به روزهای پایانی خود نزدیک می‌شود که کاهش منابع آب تجدیدپذیر، استمرار خشکسالی و تشدید آثار تغییر اقلیم، بسیاری از تصمیمات تولیدی را با محدودیت‌های ساختاری مواجه کرده است. این وضعیت، ناکارآمدی بخشی از زیرساخت‌های فیزیکی و نهادی کشاورزی - از سامانه‌های تأمین و توزیع آب گرفته تا شبکه‌های پشتیبانی تولید و بازار - را بیش از گذشته نمایان ساخت. هم‌زمان، نوسانات قیمت نهاده‌ها، چالش‌های تأمین مالی و تغییرات بعضاً مقطعی در سیاست‌های تنظیم بازار، فضای فعالیت برای بهره‌برداران و فعالان صنایع وابسته به کشاورزی را پیچیده‌تر کرد.

با وجود این فشارها، بخش کشاورزی در سالی که گذشت توانست نقش خود را در تأمین نیازهای اساسی کشور حفظ کند؛ امری که بیش از هر چیز مرهون تاب‌آوری تولیدکنندگان، انعطاف زنجیره‌های تولید و نقش صنایع پشتیبان و زیرساختی بوده است. تجربه سال ۴۰۴۱ نشان داد که پایداری تولید کشاورزی در ایران، بیش از هر زمان دیگری، به کیفیت زیرساخت‌ها، هماهنگی سیاست‌ها و نگاه بلندمدت به حکمرانی منابع وابسته است.

این گزارش با هدف مرور و تحلیل مهم‌ترین تحولات کشاورزی ایران در سال ۴۰۴۱ تهیه شده و می‌کوشد با تمرکز بر وضعیت منابع پایه، تولیدات زراعی و دامی، نقش صنایع و فناوری‌ها، و تحولات بازار و تجارت، تصویری واقع‌بینانه از دستاوردها و چالش‌های این بخش ارائه دهد. نگاهی که در این گزارش دنبال می‌شود، معطوف به استخراج درس‌آموخته‌های سالی است که می‌تواند نقطه عزم بازنگری در سیاست‌ها و سرمایه‌گذاری‌های زیرساختی کشاورزی کشور باشد.

۱. وضعیت منابع پایه: آب، خاک و اقلیم؛ گلوگاه‌های پایداری تولید

در سال ۴۰۴۱، وضعیت منابع پایه کشاورزی ایران بیش از هر زمان دیگری به‌عنوان عامل محدودکننده تولید و توسعه نمایان شد. آب، خاک و اقلیم - سه رکن بنیادین کشاورزی - در این سال نه‌تنها تحت فشار مضاعف قرار گرفتند، بلکه نارسایی‌های زیرساختی و حکمرانی در مدیریت این منابع را نیز آشکارتر کردند.

آب؛ تداوم تنش و ضرورت بازنگری در زیرساخت‌ها

کاهش منابع آب تجدیدپذیر، افت سطح آب‌های زیرزمینی و تداوم خشکسالی، سال ۴۰۴۱ را به یکی از سال‌های پرتنش آبی برای بخش کشاورزی تبدیل کرد. محدودیت در تأمین آب، به‌ویژه در دشت‌های بحرانی، سبب شد بخشی از ظرفیت تولید بالفعل نشود و کشاورزان ناچار به تغییر الگوی کشت یا کاهش سطح زیرکشت شوند. در این میان، ناکارآمدی بخشی از شبکه‌های انتقال و توزیع آب، فرسودگی کانال‌ها و پایین بودن بهره‌وری مصرف، اهمیت سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های نوین آبیاری را بیش از پیش برجسته ساخت.

تجربه سال ۴۰۴۱ بار دیگر نشان داد که تداوم تولید کشاورزی در ایران بدون گذار از مدیریت کمی منابع آب به مدیریت بهره‌ور و هوشمند امکان‌پذیر نیست. توسعه سامانه‌های نوین آبیاری، بازچرخانی آب، و حرکت به‌سوی روش‌های تولید کم‌آب‌بر - از جمله کشت‌های گلخانه‌ای - به‌عنوان راهبردهای اجتناب‌ناپذیر مطرح شدند.

خاک؛ منبعی فرسوده و کمتر دیده‌شده

در کنار بحران آب، وضعیت خاک نیز در سال ۴۰۴۱ همچنان یکی از چالش‌های پنهان اما تعیین‌کننده بخش کشاورزی باقی ماند. فرسایش خاک، افت ماده آلی، شورشدگی و بهره‌برداری ناپایدار، ظرفیت تولید بسیاری از اراضی کشاورزی را کاهش داده است. نبود برنامه‌های جامع حفاظت خاک و ضعف پیوند میان سیاست‌های تولید و ملاحظات زیست‌محیطی، موجب شده خاک - به‌عنوان یک زیرساخت طبیعی - کمتر از اهمیت واقعی خود در تصمیم‌گیری‌ها دیده شود.

اقلیم؛ ناپایداری به‌عنوان قاعده جدید

تغییر اقلیم در سال ۴۰۴۱ نه به‌صورت یک تهدید دوردست، بلکه به‌عنوان واقعیتی جاری خود را نشان داد. افزایش رخدادهای حدی نظیر موج‌های گرما، سرمازدگی‌های خارج از فصل و نوسانات شدید بارش، برنامه‌ریزی تولید را برای کشاورزان و صنایع وابسته دشوارتر کرد. این شرایط، نیاز به توسعه زیرساخت‌های سازگار با اقلیم، سامانه‌های هشدار سریع و تقویت بیمه‌های کشاورزی را بیش از پیش ضروری ساخت.

جمع‌بندی این بخش

سال ۴۰۴۱ نشان داد که چالش‌های کشاورزی ایران بیش از آنکه صرفاً تولیدی باشند، ریشه در وضعیت و مدیریت منابع پایه دارند. بدون بازتعریف حکمرانی آب و خاک، نوسازی زیرساخت‌ها و انطباق نظام تولید با واقعیت‌های اقلیمی، پایداری تولید کشاورزی با مخاطرات جدی مواجه خواهد بود. تجربه این سال، منابع پایه را به‌عنوان نقطه عزیمت هرگونه اصلاح و سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی برجسته می‌سازد.

۲. تولیدات زراعی و باغی: نوسان تولید در سایه محدودیت منابع و سیاست‌ها

تولیدات زراعی و باغی در سال ۱۴۰۴ تحت تأثیر مستقیم وضعیت منابع پایه، ناپایداری اقلیم و سیاست‌های حمایتی و قیمتی قرار داشت. این سال را می‌توان دوره‌ای دانست که در آن، شکاف میان اهداف برنامه‌ای بخش کشاورزی و واقعیت‌های میدانی تولید بیش از گذشته نمایان شد. اگرچه در برخی محصولات اساسی، تداوم تولید حفظ شد، اما نوسانات عملکرد و تغییر رفتار تولیدکنندگان، تصویر کلی بخش زراعت و باغبانی را پیچیده‌تر کرد.

محصولات زراعی؛ تداوم تولید با هزینه‌های فزاینده

در سال ۱۴۰۴، تولید محصولات اساسی به‌ویژه گندم، جو و ذرت، همچنان در کانون توجه سیاست‌گذاران قرار داشت. تعیین قیمت‌های تضمینی و سیاست‌های حمایتی، نقش مهمی در تصمیم کشاورزان برای کشت این محصولات ایفا کرد، اما افزایش هزینه نهاده‌ها، محدودیت آب و کاهش بهره‌وری، حاشیه سود تولید را در بسیاری از مناطق تحت فشار قرار داد. در نتیجه، در برخی دشت‌ها کاهش سطح زیرکشت و در برخی دیگر تغییر الگوی کشت به سمت محصولات کم‌آبر یا با بازده اقتصادی بالاتر مشاهده شد.

در این میان، زیرساخت‌های تولید-از سامانه‌های آبیاری گرفته تا مکانیزاسیون و دسترسی به نهاده‌های استاندارد-نقشی تعیین‌کننده در حفظ یا افت تولید داشتند. تجربه سال ۱۴۰۴ نشان داد که استمرار تولید محصولات راهبردی، بدون نوسازی زیرساخت‌های زراعی و بهبود بهره‌وری، بیش از پیش پرهزینه و ناپایدار خواهد بود.

باغبانی؛ ظرفیت بالا، آسیب‌پذیری شدید

بخش باغبانی در سال ۱۴۰۴، علی‌رغم برخورداری از ظرفیت بالای ارزش افزوده و اشتغال، با آسیب‌پذیری قابل توجهی در برابر نوسانات اقلیمی و محدودیت‌های زیرساختی مواجه بود. سرمازدگی‌های خارج از فصل، تنش‌های گرمایی و کمبود آب، عملکرد بسیاری از باغ‌ها را تحت تأثیر قرار داد. از سوی دیگر، ضعف زیرساخت‌های نگهداری، بسته‌بندی و صنایع تبدیلی، موجب شد بخشی از تولیدات باغی با ضایعات بالا یا مشکلات بازاریابی مواجه شوند.

صادرات محصولات باغی نیز در این سال، بیش از هر چیز تابع سیاست‌های تجاری، نوسانات ارزی و محدودیت‌های لجستیکی بود. این وضعیت، ضرورت توسعه زیرساخت‌های پس از برداشت و پیوند مؤثرتر میان تولید و بازار را برجسته ساخت.

جمع‌بندی این بخش

سال ۱۴۰۴ نشان داد که تولیدات زراعی و باغی ایران، بیش از آنکه با محدودیت فنی مواجه باشند، با چالش‌های ساختاری و زیرساختی دست‌به‌گریبان‌اند. تداوم تولید در این بخش، مستلزم هم‌زمانی سیاست‌های قیمتی پایدار، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های تولید و حرکت به‌سوی الگوهای کشت سازگار با منابع و اقلیم است. تجربه این سال بار دیگر تأکید کرد

۳. دام، طیور و آبی‌پروری: تولید در تنگنای نهاده، بازار و سیاست

بخش دام، طیور و آبی‌پروری در سال ۴۰۴۱ یکی از پرنوسان‌ترین دوره‌های خود را تجربه کرد. افزایش هزینه نهاده‌ها، ناپایداری سیاست‌های تنظیم بازار و فشار بر واحدهای تولیدی، این زیربخش مهم کشاورزی را در موقعیتی شکننده قرار داد؛ به‌گونه‌ای که تداوم تولید در بسیاری از واحدها بیش از آنکه نتیجه سودآوری باشد، حاصل اجبار به حفظ چرخه تولید و جلوگیری از زیان‌های بزرگ‌تر بود.

دام و طیور؛ فشار نهاده‌ها و نوسان بازار

در سال ۴۰۴۱، تأمین و قیمت نهاده‌های دامی همچنان مهم‌ترین چالش تولیدکنندگان دام و طیور باقی ماند. وابستگی بالا به واردات خوراک دام، نوسانات ارزی و اختلال در نظام توزیع، هزینه تمام‌شده تولید را به‌طور قابل‌توجهی افزایش داد. این وضعیت، به‌ویژه برای واحدهای کوچک و متوسط، موجب کاهش حاشیه سود و در برخی موارد خروج از چرخه تولید شد. در بازار محصولات پروتئینی، سیاست‌های تنظیم بازار و مداخلات مقطعی، اگرچه با هدف کنترل قیمت مصرف‌کننده انجام شد، اما در عمل نوسانات تولید و بی‌ثباتی تصمیم‌گیری تولیدکنندگان را تشدید کرد. تجربه سال ۴۰۴۱ نشان داد که فقدان یک چارچوب پایدار برای تنظیم بازار، می‌تواند به تضعیف زیرساخت تولید در میان‌مدت منجر شود.

زیرساخت‌های تولید؛ حلقه‌ای تعیین‌کننده

فرسودگی بخشی از زیرساخت‌های دامداری و مرغداری، محدودیت دسترسی به سرمایه و کندی نوسازی واحدها، از دیگر عوامل اثرگذار بر عملکرد این بخش در سال ۴۰۴۱ بود. در مقابل، واحدهایی که از فناوری‌های نوین، مدیریت بهینه خوراک و زنجیره‌های یکپارچه تولید بهره‌مند بودند، توانستند تاب‌آوری بیشتری از خود نشان دهند. این تفاوت عملکرد، نقش کلیدی زیرساخت‌های صنعتی و مدیریتی را در پایداری تولید برجسته کرد.

آبی‌پروری؛ ظرفیت بالا، چالش‌های پنهان

بخش آبی‌پروری در سال ۴۰۴۱ همچنان به‌عنوان یکی از ظرفیت‌های مهم توسعه کشاورزی مطرح بود، اما با محدودیت‌هایی در تأمین نهاده، مدیریت منابع آب و دسترسی به بازار مواجه شد. نوسانات هزینه خوراک آبزیان، مشکلات صادراتی و ضعف زیرساخت‌های فرآوری و نگهداری، مانع بهره‌برداری کامل از توان این بخش شد. با این حال، تجربه برخی طرح‌های صنعتی و متمرکز نشان داد که آبی‌پروری می‌تواند در صورت پشتیبانی زیرساختی مناسب، نقش مهم‌تری در تأمین پروتئین و صادرات ایفا کند.

جمع‌بندی این بخش

سال ۴۰۴۱ برای دام، طیور و آبی‌پروری سالی پرچالش اما آموزنده بود. این سال نشان داد که پایداری تولید در این بخش، بیش از هر چیز به ثبات در سیاست‌های نهاده‌ای، نوسازی زیرساخت‌های تولید و بازنگری در نظام تنظیم بازار وابسته است. بدون توجه به این الزامات، استمرار نوسانات و تضعیف سرمایه‌گذاری در بخش تولید پروتئین، می‌تواند امنیت غذایی کشور را در سال‌های آینده با مخاطره مواجه کند.

۴. صنعت، فناوری و نوآوری در کشاورزی | پیشران مغفول پایداری تولید

سال ۱۴۰۴ بار دیگر نشان داد که آینده کشاورزی ایران، بیش از هر عامل دیگری، به وضعیت صنعت، فناوری و نوآوری در این بخش گره خورده است. در شرایطی که منابع پایه با محدودیت‌های جدی مواجه‌اند و تولید سنتی با هزینه‌های فزاینده دست‌وپنجه نرم می‌کند، نقش صنایع زیرساختی و فناوری‌های نوین در حفظ و ارتقای بهره‌وری تولید بیش از پیش برجسته شده است.

مکانیزاسیون و نوسازی صنعتی؛ حرکت کند اما ضروری

در سالی که گذشت، روند مکانیزاسیون و نوسازی ماشین‌آلات کشاورزی اگرچه ادامه یافت، اما همچنان با محدودیت‌هایی نظیر هزینه بالای سرمایه‌گذاری، دسترسی محدود به تسهیلات و فرسودگی ناوگان موجود مواجه بود. این وضعیت، به‌ویژه در واحدهای کوچک و متوسط، مانع از به‌کارگیری فناوری‌های کارآمد و کاهش هزینه تمام‌شده تولید شد. تجربه سال ۱۴۰۴ نشان داد که بدون سیاست‌های هدفمند برای توسعه صنایع ماشین‌سازی کشاورزی و تسهیل نوسازی، بهره‌وری تولید به‌سختی قابل بهبود خواهد بود.

فناوری و دانش بنیان‌ها؛ ظرفیت‌های بالفعل نشده

حضور شرکت‌های دانش‌بنیان و فناور در حوزه‌هایی مانند آبیاری هوشمند، مدیریت داده‌های مزرعه، نهاده‌های نوین و سامانه‌های پایش تولید، از نکات مثبت سال ۱۴۰۴ بود. با این حال، فاصله میان توسعه فناوری و کاربرد گسترده آن در مزرعه و واحدهای تولیدی همچنان محسوس باقی ماند. ضعف ارتباط نظام‌مند میان تحقیق، صنعت و بهره‌بردار، یکی از موانع اصلی تبدیل نوآوری به مزیت رقابتی در کشاورزی ایران به شمار می‌رود.

صنایع تبدیلی و تکمیلی؛ حلقه مفقوده ارزش افزوده

در سال ۱۴۰۴، بار دیگر اهمیت صنایع تبدیلی و تکمیلی در کاهش ضایعات، افزایش ارزش افزوده و تثبیت بازار محصولات کشاورزی مورد تأکید قرار گرفت. با وجود ظرفیت‌های قابل توجه، توسعه این صنایع همچنان با چالش‌هایی نظیر پراکندگی سرمایه‌گذاری، ضعف لجستیک و نبود زنجیره‌های یکپارچه مواجه است. این وضعیت موجب شد بخشی از تولیدات، به‌ویژه در بخش باغبانی و دامپروری، نتواند به ارزش اقتصادی بالقوه خود دست یابد.

سوتیتر: صنایع خوراک دام و زنجیره سرد؛ زیرساخت‌های حیاتی اما کم‌دیده شده

صنایع خوراک دام در سال ۱۴۰۴ نقشی کلیدی در تداوم تولید دام، طیور و آبی‌پروری ایفا کردند، اما هم‌زمان با چالش‌هایی جدی روبه‌رو بودند. وابستگی بالا به واردات مواد اولیه، نوسانات ارزی و هزینه‌های تولید، این صنعت را در موقعیتی شکننده قرار داد. تجربه این سال نشان داد که توسعه ظرفیت‌های داخلی تولید خوراک، ارتقای کیفیت و حرکت به‌سوی فرمولاسیون‌های بهره‌ور، از الزامات پایداری تولید پروتئین در کشور است.

در کنار آن، زنجیره سرد به‌عنوان یکی از زیرساخت‌های حیاتی پس از تولید، همچنان یکی از حلقه‌های ضعیف زنجیره تأمین محصولات کشاورزی باقی ماند. محدودیت در زیرساخت‌های نگهداری، حمل‌ونقل سرد و فرآوری، موجب افزایش ضایعات و کاهش کیفیت محصولات شد. سرمایه‌گذاری هدفمند در زنجیره سرد می‌تواند نه تنها ضایعات را کاهش دهد، بلکه امکان حضور پایدارتر محصولات ایرانی در بازارهای داخلی و صادراتی را فراهم سازد.

جمع‌بندی این فصل

سال ۱۴۰۴ نشان داد که صنعت، فناوری و نوآوری نه یک گزینه، بلکه یک ضرورت برای کشاورزی ایران هستند. بدون توسعه صنایع زیرساختی، نوسازی فناوری و تقویت پیوند میان تحقیق، صنعت و تولید، دستیابی به کشاورزی پایدار و رقابت‌پذیر دور از دسترس خواهد بود. تجربه این سال، بر لزوم نگاه صنعتی و زنجیره‌محور به کشاورزی کشور تأکید می‌کند.

۵. تجارت، صادرات و بازار محصولات کشاورزی؛ میان ظرفیت، محدودیت و سیاست

سال ۱۴۰۴ برای تجارت و بازار محصولات کشاورزی ایران، سالی پر از تناقض بود. از یک‌سو، ظرفیت تولید در بسیاری از زیربخش‌ها حفظ شد و حتی در برخی محصولات مازاد عرضه شکل گرفت؛ از سوی دیگر، محدودیت‌های صادراتی، ناپایداری سیاست‌های تجاری و ضعف زیرساخت‌های لجستیکی، مانع تبدیل این ظرفیت به فرصت اقتصادی پایدار شد. بازار داخلی؛ نوسان، مداخله و نااطمینانی

بازار داخلی محصولات کشاورزی در سال ۱۴۰۴ بیش از هر چیز تحت تأثیر نوسانات هزینه تولید و مداخلات سیاستی قرار داشت. سیاست‌های تنظیم بازار، قیمت‌گذاری دستوری و تصمیمات مقطعی، اگرچه با هدف حمایت از مصرف‌کننده اتخاذ شدند، اما در عمل به افزایش نااطمینانی برای تولیدکنندگان انجامید. این نااطمینانی، به‌ویژه در بخش‌های دام، طیور و محصولات پروتئینی، برنامه‌ریزی تولید و سرمایه‌گذاری را با اختلال مواجه کرد. صادرات؛ فرصت‌های از دست‌رفته

در حوزه صادرات، سال ۱۴۰۴ نشان داد که کشاورزی ایران همچنان از نبود یک راهبرد منسجم صادراتی رنج می‌برد. محدودیت‌های دوره‌ای صادرات، تغییرات ناگهانی مقررات و مشکلات بازگشت ارز، موجب شد بسیاری از بازارهای هدف یا به‌طور کامل از دست بروند یا با ریسک بالا همراه شوند. این وضعیت، به‌ویژه برای محصولاتی که مزیت نسبی صادراتی دارند، به کاهش انگیزه تولید و افزایش فشار بر بازار داخلی منجر شد.

لجستیک و زیرساخت بازار؛ حلقه ضعیف زنجیره یکی از عوامل کلیدی در ناکارآمدی بازار و تجارت محصولات کشاورزی در سال ۱۴۰۴، ضعف زیرساخت‌های لجستیکی بود. کمبود زنجیره سرد، محدودیت در حمل‌ونقل تخصصی، و ضعف در مراکز تجمع و پایانه‌های صادراتی، هزینه مبادله را افزایش داد و کیفیت محصولات را در مسیر بازارهای داخلی و خارجی کاهش داد. این ضعف زیرساختی، فاصله میان تولید و بازار را به یکی از چالش‌های مزمن بخش کشاورزی تبدیل کرده است.

سوتیتر: سرمایه‌گذاری و تأمین مالی زیرساخت‌ها؛ گلوگاه توسعه تجارت کشاورزی

تجربه سال ۱۴۰۴ نشان داد که بدون سرمایه‌گذاری پایدار در زیرساخت‌های کشاورزی و بازار، بهبود تجارت و صادرات امکان‌پذیر نخواهد بود. محدودیت دسترسی به منابع مالی، نرخ‌های بالای تأمین سرمایه و نبود ابزارهای مالی متناسب با ماهیت کشاورزی، مانع توسعه زیرساخت‌هایی مانند زنجیره سرد، صنایع فرآوری و لجستیک تخصصی شده است.

در این میان، نقش سیاست‌گذار در طراحی ابزارهای نوین تأمین مالی، جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و کاهش ریسک سرمایه‌گذاری اهمیت دوچندان دارد. تجربه کشورهای موفق نشان می‌دهد که توسعه بازار کشاورزی، بیش از هر چیز، نیازمند نگاه زیرساخت‌محور و زنجیره‌ای به سرمایه‌گذاری است؛ نگاهی که در آن تولید، فرآوری، حمل‌ونقل و بازار به‌عنوان اجزای یک سیستم واحد دیده می‌شوند.

جمع بندی این فصل

مرور تحولات کشاورزی ایران در سال ۱۴۰۴ نشان می دهد که بخش کشاورزی بیش از آنکه با «کمبود ظرفیت تولید» مواجه باشد، با چالش های نهادی، سیاستی و زیرساختی دست و پنجه نرم می کند. در اغلب زیربخش ها- از تولید تا بازار و صادرات- مسئله اصلی نه نبود قانون یا برنامه، بلکه ناپایداری سیاست ها، ضعف هماهنگی نهادی و گسست در زنجیره ارزش بوده است.

جمع بندی کلیدی سال ۱۴۰۴

۱. تولید در بسیاری از بخش ها حفظ شد، اما با هزینه بالا و کاهش تاب آوری تولیدکننده.
  ۲. زیرساخت ها (نهاد، لجستیک، زنجیره سرد، صنایع تبدیلی) نقش تعیین کننده ای در موفقیت یا شکست واحدهای تولیدی ایفا کردند.
  ۳. بازار و تجارت به دلیل مداخلات مقطعی و نبود راهبرد پایدار، به منبع نااطمینانی برای تولید تبدیل شد.
  ۴. سرمایه گذاری به ویژه در زیرساخت های پس از تولید، همچنان کمتر از نیاز واقعی بخش باقی ماند.
- این الگو نشان می دهد که تداوم رویکردهای واکنشی و کوتاه مدت، حتی در صورت افزایش تولید، نمی تواند به پایداری کشاورزی منجر شود.

چشم انداز ۱۴۰۵؛ الزامات تغییر مسیر

اگر سال ۱۴۰۴ را سال «مدیریت بحران» بنامیم، سال ۱۴۰۵ باید نقطه آغاز حرکت به سوی حکمرانی زنجیره ای کشاورزی باشد. در این چارچوب، چند محور کلیدی اهمیت دارد:

- ثبات سیاستی به عنوان پیش شرط سرمایه گذاری و برنامه ریزی تولید
- تمرکز بر زیرساخت ها به جای مداخلات قیمتی کوتاه مدت
- پیوند نهادی تولید، صنعت و بازار در قالب زنجیره های یکپارچه
- بازتعریف نقش دولت از مداخله گر مستقیم به تنظیم گر هوشمند بازار

چشم انداز ۱۴۰۵، در صورت تحقق این الزامات، می تواند نقطه بازگشت اعتماد تولیدکننده و سرمایه گذار به بخش کشاورزی باشد.

ضمیمه تحلیلی اصلاح سیاست‌های تنظیم بازار: از کنترل قیمت تا تنظیم زنجیره مسئله کجاست؟

تجربه سال‌های اخیر و به‌ویژه ۴۰۴۱ نشان داد که سیاست‌های تنظیم بازار در کشاورزی، عمدتاً بر کنترل قیمت محصول نهایی متمرکز بوده‌اند؛ در حالی که ریشه نوسانات بازار، اغلب در نهاده‌ها، لجستیک و عدم توازن زنجیره قرار دارد. این رویکرد، اگرچه در کوتاه‌مدت می‌تواند فشار اجتماعی را کاهش دهد، اما در میان‌مدت به تضعیف تولید و افزایش ریسک بازار منجر می‌شود.

مسیر اصلاح: تنظیم زنجیره به جای قیمت

اصلاح سیاست‌های تنظیم بازار، نیازمند تغییر پارادایم از «قیمت‌محوری» به «زنجیره‌محوری» است. در این رویکرد:

- تمرکز سیاست‌گذار از محصول نهایی به هزینه‌های تولید و توزیع منتقل می‌شود.
- ابزارهای حمایتی به‌جای مداخله مستقیم، بر کاهش ریسک تولید و بازار متمرکز می‌شوند.
- شفافیت اطلاعاتی در کل زنجیره، جایگزین تصمیمات مقطعی می‌شود.

توصیه‌های سیاستی کوتاه

۱. پرهیز از مداخلات ناگهانی صادراتی و جایگزینی آن با ابزارهای پیش‌بینی‌پذیر
۲. هدف‌گیری حمایت‌ها در نهاده و زیرساخت به‌جای قیمت مصرف‌کننده
۳. تقویت نهادهای تنظیم‌گر تخصصی با اختیارات روشن و پاسخ‌گویی شفاف
۴. استفاده از ابزارهای مالی و بیمه‌ای برای مدیریت نوسان به‌جای سرکوب قیمت

جمع‌بندی نهایی گزارش

کشاورزی ایران در آستانه یک انتخاب سیاستی قرار دارد:

یا تداوم مسیر مداخله‌های کوتاه‌مدت و پرهزینه،

یا حرکت به‌سوی حکمرانی زنجیره‌ای مبتنی بر زیرساخت، ثبات و کیفیت نهادی.

گزارش حاضر نشان می‌دهد که گزینه دوم، اگرچه دشوارتر، اما تنها مسیر پایدار برای آینده کشاورزی کشور است.

«در سال ۴۰۴۱، تغییر در مدیریت عالی وزارت جهاد کشاورزی نیز رخ داد؛ رخدادی که بیش از هر چیز اهمیت ثبات سیاستی، تداوم برنامه‌های زیرساختی و انتقال منظم پروژه‌ها بین تیم‌های مدیریتی را برجسته می‌کند. تجربه این سال نشان داد که بخش کشاورزی برای عبور از نوسانات تولید و بازار، به سازوکارهای نهادی پایدار (شاخص‌های عملکرد، بودجه‌ریزی چندساله، و نظام پایش) نیاز دارد تا مسیر اجراء وابسته به تغییرات مدیریتی نشود.»

از نقد حکمرانی تا راه حل های ساختاری امنیت غذایی

نگاهی به گفتمان کشاورزی ایران در سال ۱۴۰۴

بر پایه شماره های «صنایع زیر ساخت های کشاورزی»

سال ۱۴۰۴ را می توان نقطه عطفی در گفتمان کشاورزی ایران دانست؛ سالی که بحث ها از توصیف مکرر بحران ها و ناترازی ها فراتر رفت و به سمت ارائه راه حل های ساختاری، اجرایی و فناورانه حرکت کرد. مجموعه شماره های ماهنامه «صنایع زیر ساخت های کشاورزی» در این سال، نه به صورت پراکنده و موضوع محور، بلکه در قالب یک مسیر فکری منسجم، تلاش کرد پیوند میان حکمرانی، سیاست گذاری، اقلیم، بازار، فناوری و امنیت غذایی را به طور نظام مند واکاوی کند.

این مسیر از نقد صریح حکمرانی بازار و ناترازی قیمت ها آغاز شد، سپس به طراحی سیاست هایی مانند الگوی کشت رسید، در ادامه راه حل های کلان ژئو اکونومیک همچون کشت فراسرزیمینی و ظرفیت های درون زای اقلیمی نظیر دیمزارها را بررسی کرد، به مدیریت ریسک نهاده ها با تمرکز بر محصولات جایگزین پرداخت و نهایتاً با ورود به حوزه بهره وری و فناوری های پایه، به ویژه ژنتیک دام، به یک چارچوب تحلیلی چندلایه ختم شد.

آنچه در این گزارش ارائه می شود، **مرور صرف شماره ها نیست؛** بلکه بازخوانی گفتمان کشاورزی ایران در سال ۱۴۰۴ است - گفتمانی که امنیت غذایی را نه حاصل تصمیم های مقطعی، بلکه نتیجه هم افزایی حکمرانی مؤثر، سیاست گذاری هوشمند، مدیریت منابع، کاهش ریسک و سرمایه گذاری در فناوری می داند.

صنایع زیر ساخت های کشاورزی
غذایی، دام و طیور (زیرساخت)

ماهنامه تخصصی تحلیلی - اقتصادی
سال بیست و ششم - شماره ۲۷۹ - فروردین ماه ۱۴۰۴ - تقویم ۲۰۰۰۰۰ تومان
شماره انتشار بین المللی: ISSN 1680-1350

موسسه نشر اسبوس جهانس مرکز آن کشاورزی
ifajnews

تکلیف به بازار و رونق رشد قیمتی کالاهای اساسی در شش ماهه دوم سالی که گذشت؛
مهرماه ۱۴۰۳

روابطی به چالش ها و دشواری های ایران برای ورود به «بریکس»
(به پایه سفر وزیر جهاد کشاورزی برای شرکت در نشست بریکس ۲۰۲۳)

کلی مجتمعی: رئیس سازمان کشتار برای تولید هر تنه برنج ۱۶ سی سی آب مصرف می شود

کشت بی رویه برنج در استان های کمر آب ادامه دارد

ضرورت حمایت از کشاورزان گندکار با افزایش ۱۵۴ درصدی تولید گندم کدوم

مسئولیت دولت باید برای خرید پروتئین حیوانی بارانه ویژه تخصیص دهد

عدم تعادل در بازار محصولات کشاورزی
و بی توجهی دولت و مجلس به معیشت مردم

خلاصه تحلیلی شماره ۲۷۹
(فروردین ۱۴۰۴)
ماهنامه «صنایع زیر ساخت های
کشاورزی»

Agri-Industrial Infrastructures
Food, Livestock and Poultry Specialized Monthly Magazine

تیترا و موضوع محوری

شماره فروردین ۴۰۴۱ با محوریت سرمقاله‌ای به قلم دکتر منصور انصاری با عنوان «عدم تعادل در بازار محصولات کشاورزی و بی‌توجهی دولت و مجلس به معیشت مردم؛ برخوردهای شعاری بی‌محتوا و عدم تلاش برای دستیابی به علل و عوامل گرانی‌ها و ناترازی‌ها» منتشر شده و تمرکز اصلی آن بر نقد حکمرانی تنظیم بازار، ناترازی ساختاری در بخش کشاورزی و پیامدهای معیشتی افزایش قیمت‌ها است.

گزارش و پژوهش اصلی شماره فروردین:

در ادامه، پژوهشی تحلیلی بر پایه اطلاعات مرکز آمار ایران و رصد داده‌های قیمتی منتشرشده در خبرگزاری‌ها ارائه شده است که به بررسی روند تغییرات قیمت کالاهای اساسی در شش ماهه دوم سال ۳۰۴۱ (مهر تا اسفند) می‌پردازد.

این گزارش با استفاده از جداول آماری و نمودارهای تفکیکی، برخی از عوامل مؤثر بر افزایش قیمت‌ها را واکاوی کرده و به‌عنوان مرجعی کاربردی برای پژوهشگران اقتصادی، سیاست‌گذاران و فعالان بخش کشاورزی قابل استفاده است.

یادداشت و تحلیل‌های مکمل

□ در این شماره، تحلیلی به قلم دکتر منصور انصاری با عنوان «رهیافتی به چالش‌ها و دشواری‌های ایران برای ورود به بریکس» به بهانه سفر وزیر جهاد کشاورزی به برزیل منتشر شده که به ابعاد اقتصادی، نهادی و زیرساختی این موضوع می‌پردازد.

□ همچنین یادداشتی از دکتر فرود شریفی درج شده که با ارائه استدلال‌های علمی و مستند، به نقد دیدگاه‌هایی می‌پردازد که تأثیر آبخیزداری و آبخوان‌داری را به‌صورت غیرعلمی انکار می‌کنند. در این مقاله، هم‌زمان به پیگیری‌های وزیر و وزارت جهاد کشاورزی برای تصویب لایحه آبخیزداری اشاره شده و چالش‌های حقوقی و تقنینی پیش‌روی تبدیل این لایحه به قانون مورد بررسی قرار گرفته است.

جمع‌بندی جایگاه این شماره در پرونده سال ۱۴۰۴

شماره فروردین ۴۰۴۱ را می‌توان نقطه آغاز گفتمان سالانه مجله درباره:

□ ناترازی بازار و قیمت‌ها

□ ضعف سیاست‌گذاری و تصمیم‌سازی اقتصادی

□ و پیوند مستقیم کشاورزی با معیشت و امنیت غذایی

دانست؛ شماره‌ای که لحن آن انتقادی، تحلیلی و مبتنی بر داده است و چارچوب ذهنی شماره‌های بعدی سال را شکل می‌دهد.

خلاصه تحلیلی شماره ۲۸۰-۲۸۱ (اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۴)

«الگوی کشت» در نقطه تصمیم (۱) پیام اصلی این شماره

این شماره مجله «صنایع زیرساخت‌های کشاورزی» پرونده ویژه را روی «الگوی کشت» گذاشته و آن را «چالشی‌ترین» محور سیاست‌گذاری کشاورزی معرفی می‌کند؛ محوری که اگر قرار است از سطح ابلاغ و آیین‌نامه به «اجرا» برسد، باید هم پذیرش کشاورز را به‌دست آورد و هم از نظر طراحی، یک بسته جامع و قابل اتکا باشد. (سرمقاله دکتر منصور انصاری، ادامه در ص ۴)

(۲) چارچوب سیاستی/زمینه (Why now)

سرمقاله، امنیت غذایی را از «شعار» به «سیاست محوری دولت‌ها» تعبیر می‌کند و سه راهبرد وزارت جهاد کشاورزی را ذیل آن برجسته می‌سازد:

□ الگوی کشت

□ کشت دیم

□ کشت فراسرزیمینی

نقطه مشترک این سه، محدودیت آب و جهت‌گیری به سمت کاهش مصرف آب کشاورزی است. (ص ۴)

(۳) ادعاها و اهداف کمی کلیدی پرونده ویژه

در گزارش اصلی پرونده با عنوان «چشم‌انداز، فراز و نشیب‌های الگوی کشت» (تهیه و تدوین: حجت‌اله انصاری (جابری)، هدف‌گذاری وزارت جهاد کشاورزی (برنامه‌ریزی ۱۴۰۱) برای افق سال زراعی ۱۴۰۴-۱۴۰۵ چنین آمده است:

□ افزایش تولید از ۱۲۵ به ۱۵۲ میلیون تن (+۲۱٪)

□ کاهش مصرف آب شیرین کشاورزی از ۷۲ به ۶۰ میلیارد مترمکعب (-۱۷٪)

□ افزایش خوداتکایی انرژی/کالری از ۶۷٪ به ۸۷٪

□ افزایش نفوذ دانش/فناوری در مزارع از ۶٪ به ۱۲٪

□ افزایش بهره‌وری آب کشاورزی +۴۷٪

همچنین مجموعه‌ای از نتایج/برآوردهای اجرایی ذکر شده از جمله: صرفه‌جویی ارزی ۲.۲ میلیارد دلار، افزایش تولید دیمزارها ۴.۵ میلیون تن و افزایش تولید دانه‌های روغنی ۱۵۸٪. (ص ۶)

(۴) منطق اجرا و ابزارهای انگیزشی

پرونده به وجود مشوق‌ها اشاره می‌کند؛ از جمله بخشودگی ۵۰٪ آب‌بها و ۵۰٪ تخفیف برای کشاورزان به‌زای افزایش بهره‌وری. (ص ۶)

برداشت سیاستی: بدون «اقتصاد اجرای الگوی کشت» (قیمت تضمینی/بازار، ریسک، دسترسی به نهاده و آب)، صرف اعلام الگو به تغییر رفتار منجر نمی‌شود.

۵) ریسک‌ها/شرط‌های موفقیت (جمع‌بندی مدیریتی)

بر اساس تصریح سرمقاله، دو شرط حیاتی برای موفقیت:

مقبولیت و همراهی کشاورزان

جامع بودن طرح ابلاغی (ص ۴)

یعنی اجرای واقعی نیازمند: داده و پایش (سطح کشت/آب)، زنجیره بازار، ابزارهای مالی و بیمه‌ای، و هماهنگی نهادی در استان‌هاست، وگرنه الگو به «سند روی کاغذ» تبدیل می‌شود.

۶) نقشه مطالب برای پیگیری سریع در همین شماره

سرمقاله: «تعیین سرنوشت الگوی کشت...» (ص ۲/ادامه ص ۴)

گزارش اصلی پرونده: «چشم‌انداز، فراز و نشیب‌های الگوی کشت» (شروع ص ۴ داخلی/متن در ص ۶ فایل)

مطلب تکمیلی: «الگوی کشت در آستانه آزمونی دیگر» (ص ۱۳) (فهرست مطالب ص ۳)

خلاصه تحلیلی شماره

۲۸۳-۲۸۲

(تیر و مرداد ۱۴۰۴)

ماهنامه «صنایع

زیرساخت‌های

کشاورزی»

را نه یک انتخاب مقطعی، بلکه ضرورتی راهبردی در پیوند با امنیت غذایی، حفظ منابع پایه و تاب‌آوری ملی معرفی می‌کند.

گزارش ویژه و محتوای محوری

گزارش ویژه شماره ۳۸۲ با تمرکز بر ابعاد مختلف کشت فراسرزمینی، به‌صورت جامع به بررسی موارد زیر می‌پردازد:

مزیای و فرصت‌های کشت فراسرزمینی در کاهش فشار بر منابع آب و خاک داخلی

چالش‌ها و موانع اجرایی، از جمله

مسائل حقوقی، سرمایه‌گذاری، دیپلماسی کشاورزی و ریسک‌های سیاسی

جایگاه این راهبرد در سیاست‌های کلان

تیتیر و موضوع محوری شماره

شماره تیر و مرداد ۴۰۴۱ به‌طور کامل به کشت فراسرزمینی به‌عنوان یکی از راهبردهای کلیدی برون‌رفت از ابربحران کمبود آب کشور اختصاص یافته است.

سرمقاله این شماره به قلم دکتر منصور انصاری با عنوان:

«گسترش کشت فراسرزمینی؛ راهی برای برون‌رفت از ابربحران کمبود آب کشور» چارچوب مفهومی پرونده را ترسیم کرده و کشت فراسرزمینی

امنیت غذایی کشور

در این گزارش، تاریخچه‌ای مختصر اما هدفمند از:

□ اقدامات

□ عملکردها

□ و دستاوردهای وزارت جهاد کشاورزی

در مسیر پیشبرد کشت فراسرزیمینی ارائه شده و در کنار آن، دیدگاه‌ها و نظرات مسئولان مرتبط گردآوری و تحلیل شده است.

این گزارش به قلم **حجت‌اله انصاری (جابری)** تهیه و تدوین شده و لحن آن تحلیلی، مستند و سیاست‌محور است؛ به گونه‌ای که می‌تواند به‌عنوان مرجع تصمیم‌سازی برای مدیران ارشد و میانی مورد استفاده قرار گیرد.

پیوست تاریخی و هویت گفتمانی مجله

این شماره به‌صورت آگاهانه، پیوست تاریخی گفتمان کشت فراسرزیمینی در مجله را یادآوری می‌کند:

□ شماره ۹۶ - دی‌ماه ۱۳۸۸: نخستین طرح موضوع و اهمیت کشت فراسرزیمینی در این نشریه (۶۱ سال پیش)

□ شماره ۱۴۰ - شهریور ۱۳۹۲: تأکید ویژه بر کشت فراسرزیمینی به‌عنوان راهبردی مؤثر برای حفظ منابع

پایه و رهیافتی عاجل برای تأمین امنیت غذایی

این ارجاع تاریخی، نشان می‌دهد که پرداختن به کشت فراسرزیمینی در مجله، واکنشی مقطعی به بحران امروز نیست، بلکه بخشی از خط فکری مستمر و پیش‌نگرانه نشریه است.

جمع‌بندی جایگاه این شماره در پرونده سال ۱۴۰۴

شماره تیر و مرداد ۱۴۰۴ را می‌توان راهبردی‌ترین شماره سال دانست؛ شماره‌ای که:

□ از سطح نقد وضعیت موجود عبور می‌کند

□ و وارد پیشنهاد راه‌حل‌های کلان و بلندمدت برای کشاورزی و امنیت غذایی کشور می‌شود

این شماره، مکمل طبیعی شماره‌های انتقادی ابتدای سال (مانند فروردین) است و ستون «راه‌حل» را در گفتمان سال ۱۴۰۴ مجله مستقر می‌کند.

صنایع زیر ساخت های کشاورزی
غذایی، دام و طیور (راهبردی)

ماهانامه تخصصی تحلیلی - اقتصادی
سال بیست و ششم - شماره ۲۸۹ شهریور و مهر ۱۴۰۴ - شماره ۱۵۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
شماره انتشارات بین‌المللی: ISSN 1680-1350

توجه کشت دیمزها به کارگیری دانش و برانگه ای خلاق برای استفاده مطلوب از آب سبز
بهره‌مخبران اثر کت پشتیبانی امودام: منبع ذخایر استراتژیک کشور مطلوب است
دکتر گل محمدی: فعالیت ۱۶ شرکت‌های کشاورزی با هدف اتصال زنجیره عرضه تولید
زینب خودکامی: در صورتات اساسی کشاورزی با رعایت اصول کشت مطلق می‌شود
تحلیل کشاورزی: دو راهکار در اتصال سیاسی کشاورزی (دکتر منصور انصاری)
معاون امور زراعت: در سیاست های جدید نظام توزیع نهاده ها و ارایه نهیبات،
بر اساس الگوی کشت انجام می شود
معاون تولیدات دامی: شرکای بومی ایران هم در مسیر توسعه زنجیره هستند

کشت دیمزارها؛ خلاقیتی نوآورانه برای تکمیل امنیت غذایی

Agri-Industrial Infrastructures
Food, Livestock and Poultry Specialized Monthly Magazine

خلاصه تحلیلی شماره ۲۸۴-۲۸۵
(شهریور و مهر ۱۴۰۴)
ماهانامه «صنایع زیر ساخت‌های
کشاورزی»

تیترو موضوع محوری شماره

شماره شهریور و مهر ۱۴۰۴ به طرح ملی جهش تولید در دیمزارها اختصاص دارد؛ طرحی که از سال ۱۳۹۹ آغاز شده و در سال ۱۴۰۳ با دستور مقام رهبری برای مدت پنج سال تمدید شده است.

این شماره، رشد و موفقیت چشمگیر طرح را به‌عنوان یکی از دستاوردهای شاخص وزارت جهاد کشاورزی و معاونت زراعت در مسیر تأمین امنیت غذایی و بهره‌برداری بهینه از ظرفیت اراضی دیم کشور برجسته می‌کند.